

III період – з 1998 по 2006 рр.: розробка та схвалення концепції формування та розвитку, з закладенням початкової першооснови класифікації, адміністративних послуг (постанова КМ України від 25 грудня 2002 р. № 1952 «Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися митними органами»; розпорядження КМ України від 15 лютого 2006 р. № 90-р «Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади», що дала сучасне визначення адміністративних послуг як важливої складової державних і муніципальних послуг);

IV період – 2006 по сьогодні: реальний розвиток нормативно-правового впорядкування, демократизація та зміна підходу до відносин «держава-людина». Прийняття Закону України «Про адміністративні послуги», тобто законодавче закріплення адміністративних послуг, де встановлюються правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг, затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг (постанова КМ України від 30 січня 2013 р. № 57), що визначає механізм ведення Реєстру адміністративних послуг як єдиної інформаційної комп'ютерної бази даних про адміністративні послуги, що надаються відповідно до закону суб'єктами надання адміністративних послуг. Створення центрів з надання адміністративних послуг, затвердження організаційно-правових засад їх функціонування. Визначення основ для подальшого розвитку правового забезпечення адміністративних послуг.

Список використаних джерел:

1. Про Державну митну службу України: Указ Президента України від 29.11.1996 р. № 1145/96 // Урядовий кур'єр. – 1996. – 5 груд.
2. Федотова І. О. Митні органи як суб'єкти надання адміністративних послуг / І. О. Федотова // Вісник Акад. мит. служби України. Серія: «Право». – 2008. – № 1. – С. 68–73.
3. Додін Є. В. Функції і форми діяльності митних органів України / Є. В. Додін // Митна справа. – 2003. – № 5. – С. 7–19.
4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – С. 32.
5. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р // Офіційний вісник України. – 2006. – № 7. – С. 167.
6. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: Практичний посібник / [Бригілевич І. І., Ванько С. І., Загайний В. А. та ін.]; за заг. ред. Тимощука В. П. – К.: СПД Москаленко О. М., 2010. – 440 с.
7. Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 р. № 737 // Урядовий кур'єр. – 2009. – 5 серп.
8. Деякі питання надання державних, у тому числі адміністративних послуг (щодо інвентаризації послуг): розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 р. № 959-р // Урядовий кур'єр. – 2009. – 21 серп.
9. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України від 03.12.2012 р. № 11472 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>

* Гапонюк Олександр Олександрович – аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування України.

УДК 347.45

Костянтин Пащенко *

ІНСТИТУТ СУДОВИХ ВИТРАТ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано сутність і ознаки інституту судових витрат в адміністративному судочинстві, відображено мету правового регулювання цього інституту, функції останнього, дано авторське визначення поняття «судові витрати», окреслено проблемні питання нормативно-правового регулювання судових витрат в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: судові витрати, інститут судових витрат, адміністративне судочинство, ознаки судових витрат, функції судових витрат.

Пащенко К. С. Институт судебных расходов в административном судопроизводстве Украины.

В статье проанализированы сущность и признаки института судебных расходов в административном судопроизводстве, отображены цель правового регулирования этого института, его функции, дано авторское определение понятия «судебные расходы», очерчены проблемные вопросы нормативно-правового регулирования судебных расходов в административном судопроизводстве.

Ключевые слова: судебные расходы, институт судебных расходов, административное судопроизводство, признаки судебных расходов, функции судебных расходов.

Paschenko K. S. Institute of judicial charges in the administrative legal proceeding in Ukraine.

In the article essence and signs of institute of judicial charges is analysed in the administrative legal proceeding, the purpose of the legal adjusting of this institute, his functions, is represented, author determination of concept «Judicial charges» is given, the problem questions of the normative-legal adjusting of judicial charges are outlined in the administrative legal proceeding.

Keywords: judicial charges, institute of judicial charges, administrative legal proceeding, signs of judicial charges, functions of judicial charges.

При організації діяльності судів по розгляду та вирішенню юрисдикційних справ, як відомо, держава несе значні витрати, що складаються із витрат на утримання судової системи, матеріально-технічне забезпечення судів. Окрім того, до судочинства залучаються особи, які сприяють здійсненню правосуддя: посадові особи, спеціалісти з питань, що виникають під час розгляду справи, судові експерти, перекладачі, діяльність яких потребує матеріальної компенсації, здійснюються процесуальні дії, які потребують додаткових витрат. Повністю покласти на державу, тобто на платників податків, витрати, пов'язані із функціонуванням судової системи, не є раціональним і не відповідає принципу пропорційності відповідальності, а також історичним передумовам існування інституту судових витрат. Тому законодавством на осіб, в інтересах яких розглядаються й вирішуються, перш за все, судові спори, покладено обов'язок частково відшкодувати витрати на судочинство. Слід підкреслити, що до таких осіб в адміністративному судочинстві віднесені суб'єкти матеріально-правових відносин, а саме: сторони, треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору.

Невизначеність чинного законодавства з адміністративного судочинства щодо поняття судових витрат (оскільки нормативно передбачається лише їх склад (ст. 87 КАС України) зумовлює наукову дискусію з приводу їх дефініції, мети та стадій регулювання, характеру відносин, що виникають у зв'язку з використанням цього правового інституту. Усе це актуалізує даний напрямок дослідження, зокрема, й у зв'язку із нещодавніми законодавчими змінами (Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 р. № 192-VIII [1]). Тому, попри розкриття інституту судових витрат у наукових роботах різного галузевого спрямування такими вченими як: Ю. В. Білоусов, С. С. Богля, М. М. Бородін, М. Х. Вафин, В. В. Волік, Л. Г. Глущенко, Р. Є. Гукасян, В. А. Кройтор, О. В. Муза, А. А. Павлишин, В. К. Пучинський, О. М. Шокуєва та ін., питання змістовного його наповнення, ознак і функцій викликає науковий інтерес, висвітлення авторського підходу до якого і є метою цієї статті.

Судові витрати розглядають у широкому й у вузькому аспектах. У широкому – вони є матеріальними засобами, необхідними для функціонування системи правосуддя і можуть бути отримані лише з двох джерел: державне фінансування судової системи і грошові кошти, що вносяться на розрахунковий рахунок суду особами, зацікавленими у розгляді та вирішенні їх публічно-правового спору. Останні є судовими витратами у вузькому сенсі цього поняття. Таким чином, судові витрати у вузькому аспекті можна охарактеризувати як грошові витрати, пов'язані з розглядом і вирішенням адміністративної справи, а також з виконанням рішення адміністративного суду.

До визначення судових витрат у сучасній правовій науці неодноразово звертаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, але однакості у цьому питанні відсутня. Так, Л. Г. Глущенко визначає судові витрати як «кошти, які на підставі та у спосіб, передбачені нормативно-правовими актами, мають сплатити сторони (а треті особи? – прим. авт.) у зв'язку зі зверненням до суду та розглядом адміністративної справи» [2, с. 19]. Р. І. Шевейко, аналогічно розглядає судові витрати як «сукупність всіх грошових коштів, які зобов'язані сплатити сторони на законних підставах для розгляду і вирішення публічно-правового спору, переданого на вирішення адміністративного суду» [3, с. 3]. Автори Науково-практичного коментарю до Кодексу адміністративного судочинства України стверджують, що це витрати, які пов'язані з провадженням адміністративної справи в суді й покладаються на сторони, третіх осіб із самостійними вимогами [4, с. 584]. Російські вчені також наголошують на витратах сторін й інших заінтересованих осіб, що покладаються на них у передбачених законом випадках. Водночас, варто зауважити, що такі визначення судових витрат дещо однобічно розкривають сутність цього правового явища, адже акцент робиться на сплаті витрат лише особами, які приймають участь у юрисдикційному провадженні. У зв'язку з цим, М. Х. Вафін під судовими витратами розуміє витрати держави на здійснення правосуддя [5, с. 12]. Однак, і це визначення видається однобічним, оскільки не враховує діяльність сторін та інших осіб, на які покладається обов'язок по сплаті судових витрат.

Підсумовуючи обидві точки зору і зважаючи на завдання цього правового інституту, дослідниця у сфері цивільного судочинства О. М. Шокуєва стверджує, що судові витрати є витратами, які покладаються на федеральний бюджет і бюджети суб'єктів Російської Федерації, а також на осіб, що беруть участь у справі, з приводу і у зв'язку з розглядом та вирішенням справи в суді загальної юрисдикції і мировими суддями, з метою компенсації витрат на правосуддя і запобігання необґрунтованим зверненням до суду [6, с. 11].

У свою чергу А. Г. Столяров наголошує: «Загальні властивості платежів, що відносяться законом до витрат, пов'язаних із судовим розглядом справи, дозволяють визначити їх як спрямовані на здійснення прямо передбачених процесуальним законом дій матеріальні витрати суду, осіб, що беруть участь у справі, та учасників процесу, які сприяють здійсненню правосуддя, порядок визначення, внесення та розподілу яких між сторонами встановлений процесуальним законодавством» [7, с. 9].

Аналіз праць відомих фахівців у цивільно-правовій сфері (М. Й. Штефан, В. В. Комаров, В. А. Кройтор та ін.) дозволяє зазначити, що під судовими витратами розуміються тільки ті витрати, котрі законом покладаються на сторони, третіх осіб і заявників по справах окремого провадження. Слушною у зв'язку з цим видається теза С. С. Боглі про те, що «таке розуміння судових витрат створює враження, ніби то всі витрати несуть тільки ці особи, що не відповідає дійсності». Автор стверджує, що при розгляді даного питання, у першу чергу, варто мати на увазі витрати держави: «Це дасть можливість показати не тільки незначність витрат для осіб, які беруть участь у справі, на тлі державних витрат, але і показати демократичність, дійсну доступність судової форми захисту прав та законних інтересів громадян та організацій» [8, с. 7].

У господарському судочинстві судові витрати розцінюються як відповідні грошові кошти, які витрачаються у зв'язку з розглядом та вирішенням справ у порядку господарського судочинства і покладаються на сторони, третіх осіб із самостійними вимогами з метою їх відшкодування державі та спонукання заінтересованих осіб до врегулювання спорів згідно із законом без втручання суду [9, с. 22]. Досліджуючи цей правовий інститут в кримінальному процесі, Л. Л. Кругліков розглядає судові витрати як «реально понесені витрати фізичних і юридичних осіб, а також винагороду за відрив від звичайних занять. При цьому обидва види витрат об'єднує єдине джерело компенсації затрат і виплати винагороди – кошти державного бюджету» [10].

Як затрати, що були понесені у зв'язку з розглядом і вирішенням справи в суді, визначаються судові витрати у більшості юридичних словників. Також існує трактування цього поняття як витрат, що несуть особи, в інтересах яких вчиняються процесуальні дії, пов'язані із розглядом справи в суді. Аналогічне визначення містить і Юридична енциклопедія за загальною редакцією академіка Ю. С. Шемшученка [11]. Великий тлумачний словник сучасної української мови термін «витрати» тлумачить як «гроші, кошти, витрачені на що-небудь...» [12, с. 157].

У літературі економіко-фінансового спрямування термін «витрати» розглядається через «затрати», «затрати втрачених можливостей», а саме певну суму грошей, яку можна отримати при альтернативному використанні ресурсів [13, с. 11]. Сполучуваність лексем «витрати», «затрати», «видатки» свідчить, що вони розрізняються значеннєвими відтінками. Словники тлумачать витрати і затрати як синонімічні, коли йдеться про кошти, матеріальні цінності, витрачену енергію, робочу силу, працю тощо. Але в термінологічному слововживанні усталився іменник «витрати», приміром: грошові витрати, матеріальні та фінансові витрати, питомі витрати, витрати капіталу, витрати праці. Якщо мають на увазі тільки гроші, виділені, витрачені на щось, послуговуються взаємозамінними словами «витрати» і «видатки». Наприклад: адміністративно-господарські витрати (видатки), бюджетні витрати (видатки), судові витрати (видатки).

Отже, дослідження різних точок зору щодо визначення судових витрат настановлює на висновок, що для формулювання цього поняття слід використовувати наступні критерії: визначення місця судових витрат в системі загальнообов'язкових платежів, мета їх стягнення, ознаки і функції.

За звернення до адміністративного суду справляється судовий збір, який більшістю вчених визнається складовою судових платежів, останні, як стверджує В. Волік, – «це загальнообов'язкові збори, встановлення і скасування яких регулюється спеціальним законодавством, що пов'язані зі справлянням правосуддя в Україні та надходять до Державного бюджету України» [14, с. 74]. Тобто, з'ясуванню підлягає співвідношення таких категорій, як: судові витрати – судові платежі – загальнообов'язкові збори. Якщо виходити із лексичного значення словосполучення «судовий платіж», то цю категорію слід розцінювати як платіж суду за надання останнім певних «послуг» з розгляду та вирішення юрисдикційної справи. Враховуючи один із напрямків реалізації мети стягнення витрат, пов'язаних із розглядом адміністративної справи (відшкодування державі витрат, понесених судом у зв'язку із розглядом справи), із впевненістю можна стверджувати, що такі витрати не відносяться до судових платежів. А отже, лише судовий збір в адміністративному судочинстві, будучи різновидом судових витрат, є частиною судових платежів. Зважаючи ж на прийняття Закону України «Про судовий збір», він є єдиним видом судових платежів (оскільки витрати на інформаційно-технічне забезпечення ліквідовані).

Конституційно-правовий обов'язок по сплаті судового збору носить публічно-правовий характер і має на меті фінансове забезпечення діяльності суддівського апарату. Збір, як слушно зауважує В. М. Моїсєєв, має наступні правові ознаки: публічно-правовий та індивідуально відшкодувальний характер, обов'язковість, однобічний характер встановлення, примусовість, безеквівалентність, спрямованість на забезпечення фінансової діяльності держави [15, с. 7]. Обов'язок по сплаті збору пов'язаний із здійсненням органами і посадовими особами державної влади та місцевого самоврядування, а також іншими органами і посадовими особами, уповноваженими здійснювати владні функції від імені держави, юридично значимих дій державно-владного характеру. Тобто, обов'язок по сплаті судового збору в адміністративній справі зумовлений виконанням судом владних функцій по розгляду і вирішенню публічно-правових спорів, передбачених КАС України.

Водночас, слід відмітити, що судовий збір, згідно Податкового кодексу України (ст.ст. 9, 10) [20], не належить до загальнообов'язкових податків і зборів. Але в науковій літературі відмічається, що поняття «збір» є родовим по відношенню до поняття «мито» [15, с. 7]. Митом через усталену традицію іменуються збори, сплата яких є умовою здійснення відносно їх платників дій, спрямованих на реалізацію належного їм права, можливу лише в результаті здійснення суб'єктами, уповноваженими діяти від імені держави, юридично значимих дій. В той же час, проведення чіткого розмежування між митом й іншими зборами не представляється можливим. Отже, гіпотетично мито, як вид загальнообов'язкових зборів, передбачених Податковим кодексом України, може застосовуватись і до судового збору. Окрім того, слушним є твердження про те, що спрямованість платежу на компенсацію витрат держави по здійсненню юридично значимих дій на користь платників збору не є критерієм виділення обов'язкових платежів зі складу зборів у самостійну категорію. У зв'язку з цим, обов'язкові платежі, що володіють всіма сутнісними ознаками зборів, але не включені у встановлену податковим законодавством систему податків і

зборів через їх компенсаційну спрямованість, по суті, являються зборами і підлягають правовому регулюванню, встановленому для відносин, пов'язаних із стягненням зборів [15, с. 9].

Таким чином, тотожними між собою видаються такі категорії як: судові витрати і витрати на справляння правосуддя, а також судові платежі та судовий збір. Останній входить до системи загальнообов'язкових (загальнодержавних) зборів.

При законодавчому регулюванні судових витрат в Україні переслідуються як приватноправові, так і публічно-правові цілі. До перших відносять відновлення порушеного під час участі в процесі майнового становища особи, а до других – вплив на процесуальну поведінку осіб – учасників процесу [7, с. 8]. Компенсаційна мета спрямована на відшкодування частини бюджетних коштів, що виділяються на утримання судів, забезпечення здійснення правосуддя в адміністративних справах. Превентивна мета полягає у попередженні марних звернень до суду, в спонуканні відповідачів або інших зобов'язаних осіб до добровільного виконання обов'язків перед уповноваженими суб'єктами.

При компенсації витрат держави по утриманню судової системи шляхом стягнення судового збору за розгляд адміністративних справ виникають процесуальні правовідносини фінансового характеру, які ґрунтуються на рівності сторін, автономії волі та майновій самостійності. Такі відносини мають майново-вартісний характер. Іншою складовою компенсаційної мети є регулювання порядку адміністративного судочинства шляхом матеріального забезпечення участі в процесі осіб, які сприяють відправленню правосуддя, і здійснення впливу на процесуальну поведінку сторін. В основі даної мети лежить публічний інтерес і при її досягненні з приводу судових витрат виникають процесуальні відносини публічного характеру. При відшкодуванні сторонам, третім особам із самостійними вимогами понесених ними в адміністративному судочинстві витрат реалізується правовідновлювальна спрямованість компенсаційної мети, яка породжує виникнення процесуальних відносин приватноправового характеру.

Превентивна мета використання інституту судових витрат в адміністративному судочинстві переслідує запобігання необґрунтованим зверненням до суду, які б «значно зменшили ефективність роботи судів із захисту дійсно порушених прав і свобод громадян» [2, с. 143]. Досягненню цієї мети сприяє судовий збір як різновид судових витрат.

Витрати, пов'язані із розглядом адміністративної справи, як відзначається у наукових джерелах, встановлені з метою: а) відшкодування державі витрат, понесених судом, а саме: пов'язаних з проведенням огляду доказів на місці та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи (п. 4 ч. 3 ст. 87 КАС України); б) відшкодування особам, які сприяють здійсненню правосуддя в адміністративних справах, а саме: пов'язаних із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів та проведенням судових експертиз, витрати на правову допомогу (п. 1 3 ч. 3 ст. 87 КАС України) [2, с. 7]. Проте, у цьому переліку відсутні витрати сторін та їх представників, пов'язані із прибуттям до суду (п. 3 ч. 3 ст. 87 КАС України). Але, згідно ст. 91 КАС України такі витрати також підлягають відшкодуванню стороні, третій особі із самостійними вимогами, на користь яких прийнято рішення (окрім суб'єктів владних повноважень), їх представникам. Окрім того, зважаючи на суб'єктний склад осіб, яким законом надається право на відшкодування витрат, пов'язаних із розглядом адміністративної справи, вважаємо за необхідне уточнити п. 2 ч. 3 ст. 87 КАС України і ст. 91 КАС України вказівкою на «витрати третіх осіб із самостійними вимогами».

Завдяки можливості стягнення понесених судових витрат полегшується оплата представника в процесі, витрати по пошуку і наданню доказів, оплата послуг спеціаліста, експерта і перекладача. Шляхом сплати судового збору забезпечується можливість проведення самого судового процесу. Крім того, адміністративне судочинство має значну кількість пільг по сплаті збору, а також можливість відстрочення, розстрочки його сплати, зменшення розміру або взагалі звільнення від сплати судового збору, що полегшує доступ до правосуддя малозабезпеченим верствам населення. Таким чином, реалізується правозабезпечувальна мета судових витрат в адміністративному судочинстві.

Отже, у зв'язку з наведеним, слушною видається теза про те, що відмінність в цілях правового регулювання й у характері відносин, які виникають з приводу судових витрат, тягне за собою відмінність у методах правового регулювання: відносини з приводу судових витрат

регулюються як публічно-правовими, так і приватноправовими методами [7, с. 11]. При цьому об'єктом правового регулювання виступають майнові відносини (грошові затрати).

Пропоновані підходи до визначення загальної мети застосування інституту судових витрат, як то – фінансове забезпечення здійснення адміністративного судочинства, дозволяють визначити його функції, як основні напрямки правозастосування цього інституту. До них, на наш погляд, можна віднести: відновлювальну, правозабезпечувальну і попереджувальну функції. Перша забезпечує поновлення порушених суб'єктивних прав. Як відзначає О. Константий, «відновлювальний характер, зважаючи на те, що вирішують завдання усунення негативних у матеріальному плані наслідків, які настають для учасника адміністративного судочинства внаслідок необґрунтованого порушення щодо нього адміністративного судового провадження (подання безпідставного позову) чи необхідності звернення до суду для захисту порушених (обмежених) суб'єктивних прав або законних інтересів, чи від участі у відповідній справі в суді, мають визначені у ст. 94 КАС України заходи, які передбачають покладання на особу обов'язку сплатити судові витрати» [16, с. 74].

Правозабезпечувальна функція, з одного боку, полягає у спонуканні до виконання обов'язків сторонами і третіми особами із самостійними вимогами в адміністративному судочинстві, дотримання процесуальної форми останнього, а з іншого – забезпечує дотримання принципу доступності до правосуддя. Судові витрати є засобом запобігання подачі необґрунтованих адміністративних позовів до суду, зловживання правом на судовий захист, безпідставного затягування стороною судового процесу, чим виконують попереджувальну функцію.

Аналіз різноманітних підходів до визначення поняття судових витрат і прикладів зарубіжного законодавства дозволяє наголосити на ознаках, притаманних цьому інституту в адміністративному судочинстві. До них, зокрема, належать: 1) зумовленість здійсненням провадження в адміністративній справі; 2) стягнення зі сторін, третіх осіб із самостійними вимогами, держави; 3) нормативно-правове закріплення переліку сум, що становлять судові витрати та порядку їх розподілу; 4) компенсацийний характер; 5) гнучка система стягнення судових витрат (можливість зменшення розміру витрат, звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення, повернення судового збору); 6) наявність можливості оскарження рішення щодо судових витрат.

Варто зауважити, що у науковій літературі юридичного спрямування відзначається, що норми, які регулюють відносини, пов'язані із судовими витратами, складають самостійний правовий інститут [8, с. 7]. У загальній теорії права термін «інститут» означає «сукупність правових норм, що регулюють однорідні суспільні відносини, які утворюють самостійну відокремлену групу, пронизані внутрішньою єдністю та охоплюють усі суттєві моменти регулювання відповідної сфери» [17, с. 34]. Основною функцією правового інституту є забезпечення регулювання правовідносин у межах конкретної сфери суспільних відносин як єдиної цілісної категорії. Це у повній мірі стосується і судових витрат, оскільки на законодавчому рівні закріплено: їх види, порядок сплати і повернення (судового збору), розподілу, визначення розміру (10 статей КАС України); судовому збору присвячено окремий Закон № 3674 – VI [18]; визначення розміру окремих видів витрат (на правову допомогу, перекладачу, експерту тощо) передбачається підзаконними нормативно-правовими актами. Отже, інститут судових витрат в адміністративному судочинстві являє собою сукупність правових норм, що регулюють відносини між адміністративним судом і особами, які беруть участь у справі, з приводу сплати судового збору і витрат, пов'язаних із розглядом справи, та характеризуються специфічними правами й обов'язками сторін таких правовідносин. Слід зазначити, що за способом регулювання відносин цей інститут включає в себе як матеріально-правові, так і процесуальні ознаки, оскільки з одного боку він регулює суспільні відносини щодо сплати судових витрат (їх стягнення), а з іншого – забезпечується форма та спосіб такого регулювання. Як самостійний правовий інститут, він має свій об'єкт і суб'єктів правового регулювання. Першим виступають майнові відносини, грошові затрати, другими є суд, сторони, треті особи із самостійними вимогами, інші суб'єкти адміністративного судочинства (представник, свідки, експерт та ін.), які мають взаємні права, обов'язки і несуть відповідальність за їх недотримання.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє сформулювати наступне визначення судових витрат в адміністративному судочинстві України: це спрямовані на здійснення передбачених КАС України дій матеріальні (грошові) затрати компенсційного характеру адміністративного суду та осіб, що беруть участь у справі, які підлягають стягненню з однієї або обох сторін (третьої особи із самостійними вимогами) чи з Державного бюджету України (або відповідного місцевого бюджету) у порядку, встановленому законом.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – № 18, № 19–20. – Ст. 132.
2. Глущенко Л. Г. Судові витрати в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. юрид наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л. Г. Глущенко. – Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2011. – 20 с.
3. Шевейко Р. І. Витрати в адміністративному процесі за законодавством України: питання теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. юрид наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Р. І. Шевейко. – Запоріжжя, 2011. – 15 с.
4. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х т.т. – Том 1 / В. К. Матвійчук, І. О. Хар; за заг. ред. В. К. Матвійчука. – К. : КНТ, 2007. – 788 с.
5. Вафин М. Х. Судебные расходы по гражданским делам : автореф. дис. на соиск. научной степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; семейное право; гражданский процесс» / М. Х. Вафин. – М., 1984. – 23 с.
6. Шокуева Е. М. Институт судебных расходов в российском гражданском судопроизводстве : автореф. дис. на соиск. научной степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 «Гражданский процесс; Арбитражный процесс» / Е. М. Шокуева. – Саратов, 2005. – 26 с.
7. Столяров А. Г. Судебные расходы как элемент состава гражданской процессуальной ответственности : автореф. дис. на соиск. научной степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 «Гражданский процесс; Арбитражный процесс» / А. Г. Столяров. – С.-Петербург., 2004. – 24 с.
8. Богля С. С. Судові витрати в цивільному судочинстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. юрид наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. С. Богля. – Х., 2005. – 20 с.
9. Решетникова И. В. Судебные расходы в арбитражном процес се / И. В. Решетникова, И. Р. Курганчикова ; 2-е изд. перераб и доп. – М. : Вольтера Клівер, 2010. – 192 с.
10. Кругликов Л. Судебные издержки в уголовном деле / Л. Кругликов // Советская юстиция. – 1975. – № 4. – С. 8–9.
11. Юридична енциклопедія в 6 томах : Том 5 / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Ін Юре, 1999. – 654 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови: [2-е вид.] / голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
13. Букалов П. Ф. Административное судопроизводство Украины: Практическое пособие / П. Ф. Букалов. – Донецк : «Донецкий Меморіал», 2006. – 36 с.
14. Волік В. В. Правове регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані зі справлянням правосуддя : дис. на здобуття наук. ступеню канд. юрид наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. В. Волік. – К. : Держ. НДІ МВС, 2010. – 214 с.
15. Моисеев В. Н. Сбор как категория финансового права : автореф. дис. на соиск. научной степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право и процесс; финансовое право; информационное право» / В. Н. Моисеев. – М., 2009. – 24 с.
16. Константиний О. В. Види заходів захисту (відновлення) в адміністративному судочинстві / О. В. Константиний // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 2 (6). – С. 69–78.
17. Зайчук О. В. Загальна теорія держави і права / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 308 с.
18. Про судовий збір: Закон України № 3674-VI від 08.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 9. – Ст. 112.

19. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 37. – Ст. 446.

20. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.

* *Пащенко Костянтин Сергійович* – кандидат юридичних наук, суддя Окружного адміністративного суду міста Києва.